

A külső minőségbiztosítás jelentősége az e-kormányzati fejlesztésekben, a magyar IIER fejlesztésben szerzett tapasztalatok alapján

Podolcsák Ádám projektvezető
BlomInfo Konzorcium

1. Bevezetés

A dán BlomInfo A/S 2004-óta közreműködik a magyar Integrált Igazgatási és Ellenőrzési Rendszer (IIER) fejlesztésének és karbantartásának minőségbiztosításában. Jelen előadás a fenti projektben szerzett, általánosan is hasznosítható minőségbiztosítási tapasztalatokat szándékozik közzé tenni.

2. Az IIER projekt sajátosságai

Tömören fogalmazva az IIER az EU tagállamokban a Közös Agrárpolitika révén elérhető támogatások jogszerű igénybevétele kezeli ellenőrizhető és mindenki számára áttekinthető módon. Az EU tagság nyújtotta közös agrárpolitikai támogatások igénybevétele érdekében a 2004-2005 terjedő időszakban Magyarországnak létre kellett hozni az ún. Integrált Igazgatási és Ellenőrzési Rendszert (IIER) és azt követően bővíteni és karbantartani kellett azt.

A IIER fejlesztésben érintettek köre igen széles volt, köztük, olyan érdekérvényesítésre képes szereplőkkel, mint pl. az uniós támogatásokban érintett mezőgazdasági termelők hozzávetőleg negyedmillió társadalma, a mindenkori magyar Kormány, az Európai Bizottság, Állami Számvevőszék és a fejlesztésre kiemelt figyelmet fordító politikai pártok.

Az intézményi keretek kialakítására és az informatikai fejlesztés megkezdésére az EU csatlakozás előtti utolsó pillanatban került sor (lásd Szendrő 2003). Az IIER gazdáját a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatalt (MVH) a csatlakozáshoz képest későn, 2003. júliusában hozták létre. Várható volt, hogy a projekt körüli bonyolult érdekrendszer nyomása fokozottan fog jelentkezni a fejlesztésben. A projekteredmény minőségének torzulását elkerülendő a pénzügyi támogatást nyújtó Európai Bizottság brüsszeli Phare programmegvalósító szervezete előírta a független informatikai fejlesztési minőségbiztosítás kialakítását.

Az FVM 2004-ben a következőképpen számolt be a fejlesztésről: „Az IIER követelmény-specifikáción alapuló szoftver fejlesztése feszített ütemben folyik. Az egyes szoftver komponensek az akkreditációnak és a használatba vételnek megfelelő ütemezésben, ahogy az ellenőrzési munkafolyamatok megkívánják, kerülnek az év végéig leszállításra. Április elejére elkészült a terület alapú támogatások igénybefogadó modulja. Az IIER a csatlakozás időpontjára annyira lesz működőképes, amennyire azt az időszzerű feladatok ütemezett végrehajtása megköveteli.” (lásd: FVM 2004)

A informatikai fejlesztés az intézmény folyamatainak fejlesztésével párhuzamosan haladt. A folyamatok teljesen újak voltak, a gyakorlatban még nem lettek kipróbálva. A jogszabályok megszületése, és a vonatkozó szoftver funkció megkövetelt használatbavétele közötti idő annyira rövid volt, hogy a szoftveralkalmazást egészen kis részekre kellett bontani, és ezek a növekmények időről időre, a kezdetekben hetente – kerültek átadásra.

Több IIER adatfeldolgozás is kampány jellegű, vagyis a használt szoftver funkció évente csak rövid időszakban, de gyakran nagyszámú adaton kerül alkalmazásra. Néhány funkció csak napokig volt használatban a kérelmek száma és a támogatási eljárás következtében.

A fentiekén túl a rendszer kiterjedése és összetettsége önmagában jelentős minőségi követelményeket támasztott. Évente mintegy 250 ezer ügyfél 30 eltérő eljárás keretében 60 különféle támogatási jogcímen kér támogatást. A döntéshozatal része a kérelmek kockázatelemzése

az irodai és helyszíni ellenőrzés, amelyek mind, mind bonyolították az eljárásokat. És nem utolsósorban a rendszert nem csak szöveges, hanem szkennelt dokumentumokat és térképi adatokat is kezel. (lásd: Wellisch 2007 június) Mindezt figyelembe véve az IIER-nek, mint informatikai rendszernek a bonyolultsága a magyar államigazgatásban egyedülálló.

Az alábbi 2007-ből származó adatok jól szemléltetik az IIER rendszer nagyságrendjét.

Nyilvántartott adatok teljes tételszáma	245 895 654
Összes ügyszám (kérelmek)	1 094 800
Összes kiküldött bizonylat	2 970 222
MVH-val kapcsolatban álló ügyfelek száma	258 100
Indított pénzügyi tranzakciók száma	1 689 039
Lebonyolított pénzügyi forgalom volumene (forint)	1 212 120 384 986

Tényszámok az IIER adatbázisban, 2007. június 13. (Wellisch 2007/1)

Az IIER rendszer fejlesztése minőségbiztosítási szempontból három szakaszra osztható:

1. A késői kezdésből adódó válságelkerülő időszak, 2004-2005
2. Kilábalás, a szokásos fejlesztési eljárások bevezetésének megkezdése, 2006
3. A szokásos fejlesztési eljárások megszilárdítása, 2007-

A vidékfejlesztési támogatások a KAP reformja keretében az operatív programok közül Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) néven átkerültek a KAP alá, és ezzel az IIER-ben került kifejlesztésre a végrehajtás informatikai háttere. Mindez a 2006-2013-as időszakban mintegy 1.100 milliárd forint kifizetését jelenti kb. 50 jogcím keretei között. További fejlesztésként várható még a KAP I. pillérének alapvető reformja, amely keretében 2009-re be kell vezetni az Egységes Támogatási Rendszert.

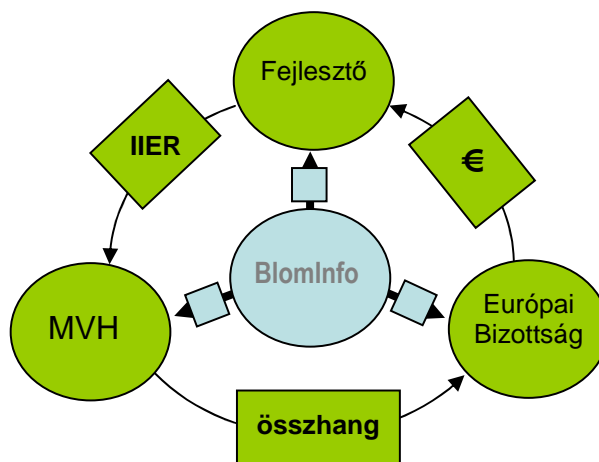
3. Minőségbiztosítási célok és feladatok

A célokat még 2003-ban fogalmazták meg az érdekeltek és előírták azt a független minőségbiztosító feladat meghatározásban. Távlati cél volt, hogy a szoftver kidolgozása a követelményeknek megfelelően, jó minőségben történjen meg. Közlebbi célkitűzések voltak a szoftverfejlesztési folyamat átláthatóvá tétele; A szoftver minőségi problémák korai feltárása; Az IIER fejlesztő munkájának felülvizsgálata a belső minőségbiztosítás, a korrekciós tevékenységek, a rendszer fejlesztés és a biztonság és adatvédelem vonatkozásában; A felhasználói igények teljesítésének biztosítása; Az IIER fejlesztő belső tesztjeinek igazolása; A felhasználói átvételi tesztek végrehajtásának megtervezése és lebonyolítása.

Ennek érdekében a következő feladatokat kellett elvégezni. A Fejlesztő folyamatainak ellenőrzése beleértve a felhasználói igények specifikációja és a termékek közötti eltérésekről való jelentés készítését, a konfiguráció menedzsment ellenőrzését, az adatvédelem ellenőrzését, a rendszerterv ellenőrzését, a központi és az ügyfél alkalmazások fejlesztésének ellenőrzését, az alkalmazás fejlesztés teszt menedzsmentjének ellenőrzését.

Projekteredmények ellenőrzése vonatkozásában a felhasználói kézikönyv és a rendszer dokumentáció minőségének ellenőrzése, a dokumentációt és a külső felhasználók oktatását szolgáló weboldal ellenőrzése, a tervezés és programozás során a fejlesztők képzésének ellenőrzése, a felhasználók képzésének ellenőrzése. Továbbá az MVH által végzett átvételi tesztek tervezése és irányítása valamint a szoftverfejlesztési projekt vállalkozója által jelzett változási kérelmek alkalmazásának nyomon követése

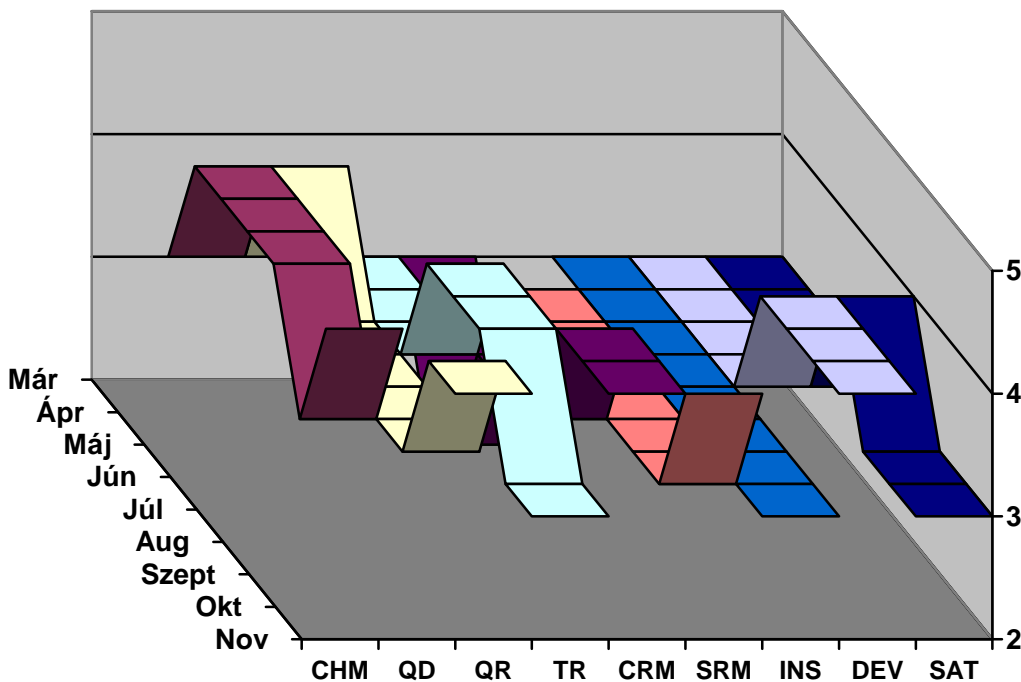
Az IIER fejlesztésében érintettek, szerepükből adódóan – a fejlesztéshez lényegesen különböző minőségi elvárásokkal viszonyultak. Pénzügyi támogató Phare a fejlesztési szerződés felől közelített a projektminőséghez. A projektervezés, megvalósítás, projekt hatékonyság és hatásosság, projekteredmények szerződéssel való összhangja, számlázás és kifizetés érdekelte elsősorban. A FVM, mint felügyeleti hatóság a jogi szabályalkotás és általános ügyviteli minőség javításában és az MVH-t érintő intézményi akreditációra összpontosított. Az MVH intézményi akreditációját előkészítő szervezet a hazai és EU szabályok szerinti intézményi működését vizsgálta. Az MVH minőségbiztosítási rendszere az IIER fejlesztést a konkrét ügyintézési folyamatok minőségbiztosítása szempontjából értelmezte. HP Magyarország, mint IIER fejlesztő a fejlesztési folyamatokra és a projektermékekre fordított kiemelt figyelmet.

Értéket a pénzért

Az MVH felhasználta a független minőségbiztosítási szolgáltatást, hogy a követelményeknek megfelelő IIER rendszerrel rendelkezzen. Az EB a BlomInfo segítségével átláthatóvá tette fejlesztést, és bizonyítékot kapott arról, hogy a kifejlesztett rendszer megfelel az EU előírásoknak. A Fejlesztő érdeke volt, hogy a szolgáltatásainak elvégzéséről független fél által kiállított bizonyítványt kapjon. (Rasmussen 2004)

A 2004-ben az IIER fejlesztő folyamatainak ellenőrzési eredményeit a következő ábra szemlélteti.

Az IIER Fejlesztő felülvizsgálata 2004-ben

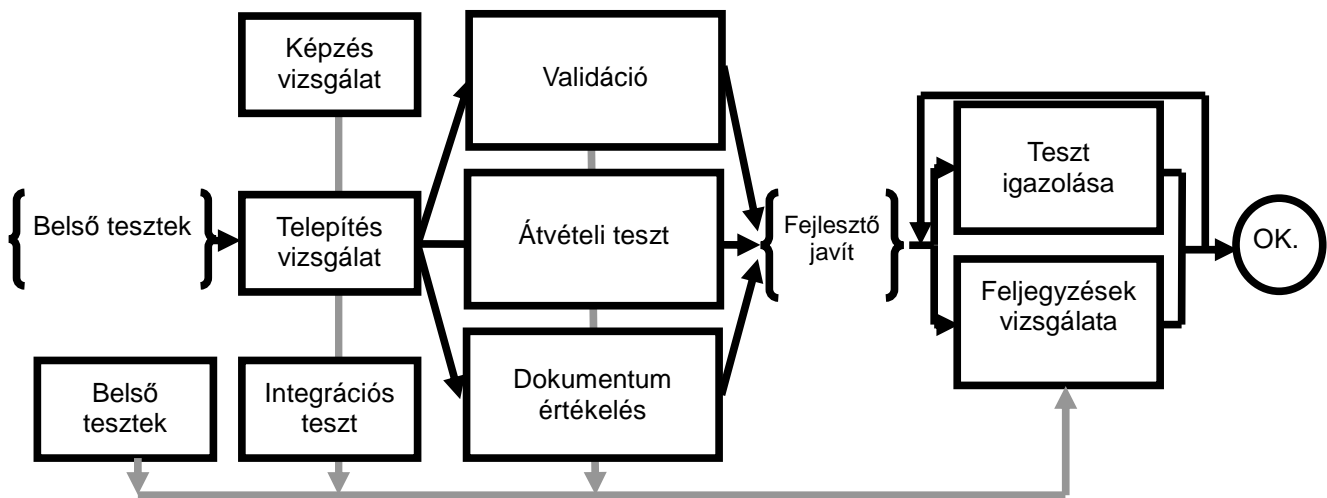
CHM (Change Management) Igény módosítás, QD (Quality Documentation) minőségügyi dokumentumok kezelése, QR (Quality Records) minőségügyi feljegyzések kezelése, TR (Training) képzés, CRM (Configuration Management) Verzió és konfiguráció kezelés,

4. Külső minőségbiztosítási módszertan

A vizsgálatok egyik alapvető eszköze az átvizsgálás. A PRINCE Minőség Útmutató az átvizsgálást úgy tekinti, mint eszközt valamely folyamat vagy termék ellenőrzésére, egyeztetett kritériumok alapján, amelyet a vevő követelményei, vagy egy terv, illetve szabvány írhat elő. Az átvizsgálás szabályait jelen Útmutató szabályozza. A alkalmazott vizsgálati eljárások elsődleges feladata a Szoftverfejlesztő által végrehajtott projekt minőségbiztosítási tevékenységek felügyelete és ellenőrzése.

Az IIER projektben alkalmazott átvizsgálások: Kezdeti minőségbiztosítási átvizsgálás; Belső auditok és vezetőségi átvizsgálások; Helyesbítő és megelőző tevékenységek; Minőségügyi feljegyzések; Minőségügyi dokumentáció; Változáskezelés; Konfiguráció-kezelés; Üzemeltetésre átadás; Oktatás, képzés, betanítás; Biztonsági előírások betartása; Dokumentációs rend betartatása; Az alkalmazásfejlesztés tesztelés irányításának ellenőrzése; Az alkalmazásfejlesztési technológia gyakorlati alkalmazásának átvizsgálása; A Fejlesztő feljegyzéseinek értékelése

Másik eszköz a végtermék tesztelése, ami kiterjed a szoftver funkcionalitására, a szoftver dokumentációra, a képzésre és a felhasználói elégedettségre. A fejlesztési folyamatok és projektermék vizsgálata az alábbi folyamatba illeszkedett a korábban említett kritikus 2004-2005-ös időszakban.

Az IIER Fejlesztés termék orientált vizsgálatai 2004-2005

2006-ban egy kézikönyv készült, ami rugalmasabb eljárásokat határozott meg, amelyek kisebb költséggel alkalmazhatók a kifejlesztés alatt álló és karbantartandó funkciók sajátosságai szerint. Ezen eljárás alapján 2006-ban 9 támogatási jogcím 87 funkciója lett tesztelve 8 osztályon, 2007-ben pedig 12 jogcím 100 funkciója lett tesztelve 10 osztályon. Továbbá ebben az időszakban 4 felhasználói elégettségi vizsgálatra, 7 szoftverterv értékelésre, 9 a Fejlesztő telephelyén végrehajtott projekt minőségügyi vizsgálatra, 9 a Fejlesztési helyszínen végzett tesztelés ellenőrzésre és 10 kiemelt fejlesztési ügy műszaki szempontú problémafeltáró elemzésére került sor.

Az általános minőségi vizsgálatok eredményei igazolják, hogy a a fejlesztés minősége fokozatosan javul. A projekt minőségi eljárásai egyre jobban szabályozottak és azokat egyre jobb minőségben alkalmazzák.

A teszteléskor feltárt hibák száma szintén csökkenő tendenciát mutat, bár további jelentős csökkenés már nem várható. A probléma elemzések és a felhasználó elégedettség tanulmányai szerint az utóbbi időben fellelt hibák háttérben leggyakrabban a jogszabályi bizonytalanságból adódó gyengébb minőségű követelmény specifikálás, vagy a fejlesztő szakember és az funkció felelős között fenálló kommunikációs hiányosságok figyelhetők meg.

5. Tanulságok

Amikor összetett projektet valósítunk meg az érdekeltek tevékeny közreműködésével, és a felek minőségügyi rendszerei, vagy szempontjai eltérőek, akkor érdemes független minőségbiztosítót bevonni.

A minőségbiztosításnak elsősorban az érdekeltek minőségbiztosítási rendszerei közötti átjárhatóságot, és a magának fejlesztési tevékenységnek az átláthatóságát kell megteremtenie. A külső minőségbiztosítási ellenőrzéseket a fejlesztési folyamatokra kell koncentrálni. Az alapvető folyamatok mellett figyelmet kell fordítani a dokumentumok vizsgálatára és a felhasználói elégedettség rendszeres mérése is. A végső projekttermékkel kapcsolatban kiemelten vizsgálandó a követelmények specifikálása, a fejlesztő tesztelése, a képzések, átvételi tesztek. Az átvételi eljárásnak arra kell törekedni, hogy a verifikáción túl a validációt is magába foglalja.

A külső minőségbiztosítási szolgáltatás bevonása nemcsak a minőség objektív megfigyelését teszi lehetővé, hanem közvetve és közvetlenül is visszahat a fejlesztési projekt minőségére.

Felhasznált irodalom:

Szendró Dénes, A földügyi ágazat szerepe az uniós agrártámogatások folyamatában, MFTTT Vándorgyűlés 2003 Debrecen

FVM Jelentés, Az EU csatlakozás agrárgazdaságra gyakorolt hatásáról a 2006-ig terjedő időszakban, 2004

<http://www.fvm.gov.hu/main.php?folderID=1020&articleID=4144&ctag=articlelist&iid=1>

Wellisch Péter, Támogatási kérelem feldolgozás a digitalizáció évtizedében, 2007

http://www.efarmer.org/conference/presentations/eF_Conf_Wellisch.ppt

Wellisch Péter, Development of the IT system for distribution of EU agricultural subsidies in Hungary, Crisis project management in the public administration, 2007 Krakkó

http://www.www.4pm.pl/artikul/development_of_the_it_system_for_distribution_of_eu_agricultural_subsidies_in_hungary_crisis_project_management_in_the_public_administration-45-540-2.html

Jesper Rye RASMUSSEN, Minőségbiztosítási műszaki segítségnyújtás az IIER szoftver fejlesztéshez, Az FVM Miniszter és az MVH közös IIER bemutatója az MVH-ban, 2004

Szerényi Imre, Minőségbiztosítási Terv, A Minőségbiztosítási műszaki segítségnyújtás az IIER szoftver fejlesztéshez c. projekt belső dokumentuma, 2004

Útmutató az IIER szoftver új moduljainak és karbantartásának során megváltozott funkciók átvételéhez, MVH 2006